

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

1.ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Τίτλος: Η πρωτεϊκή μορφή της γλώσσας ως κώδικας επικοινωνίας ανθρώπων και λαών.

Δημιουργός: Μαρία Ζαφειρίου

Ένταξη στο πρόγραμμα σπουδών: Το συγκεκριμένο σενάριο εντάσσεται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του Γενικού Λυκείου της Α΄τάξης (ΑΠΣ). Παράλληλα, συσχετίζεται άμεσα με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΠΣ), καθώς προσεγγίζει το θέμα της γλώσσας διαθεματικά και διεπιστημονικά (γεωγραφικές και κοινωνικές διάλεκτοι, γλωσσολογική προσέγγιση).

Διδακτικό αντικείμενο: Έκφραση-Έκθεση, Α΄ Λυκείου

Διδακτική ενότητα: Γλώσσα και γλωσσικές ποικιλίες, σελ. 16-82

Εκτιμώμενη χρονική διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες

2. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Απαιτείται εξοικείωση με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας και με τα ψηφιακά μέσα (χρήση Η/Υ, εργαλεία εννοιολογικής χαρτογράφησης, κωμικογράφημα) προκειμένου να μεταδοθούν στα παιδιά «πιο γρήγορα και πιο ευχάριστα» γνώσεις για τη γλώσσα, αλλά και σύνδεσης της τελευταίας με τη ζώσα καθημερινότητα μέσα από συγκεκριμένες κειμενικές πραγματώσεις.

3. ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Η ανάπτυξη του προβληματισμού γύρω από την αξία της γλωσσομάθειας, τόσο της μητρικής όσο και των άλλων γλωσσών, ως απαραίτητης προϋπόθεσης για την διαμόρφωση της εθνικής ταυτότητας του μαθητή και παράλληλα της ταυτότητάς του ως παγκόσμιου πολίτη.

4. ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΟΥ ΡΟΜΒΟΥ

A. Ανάπτυξη στάσεων, δεξιοτήτων, γνώσεων για τον κόσμο

- Να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές γύρω από την αξιακή δύναμη της μητρικής τους γλώσσας με τη χρήση ενός «λεκτικού παιχνιδιού» που θα τους ζητάει ομαδοσυνεργατικά να αναζητήσουν τις ελληνικές λέξεις στις αντίστοιχες ξένες, που έχουν πλέον ενσωματωθεί και καθιερωθεί στην κοινή ελληνική, σε ένα φύλλο εργασίας (ετεροαξιολόγηση).
- Να συνειδητοποιήσουν την αναγκαιότητα της σωστής χρήσης της γλώσσας, μητρικής και μη , στο πλαίσιο της γλωσσομάθειας, στη μεταξύ τους επικοινωνία μέσα από την ανάπτυξη της τεχνικής του «παιχνιδιού ρόλων» σε γλωσσαμύντορες και ευρωπαϊστές.

B. Γραμματισμοί:

- Να ασκηθούν τα παιδιά στη λεκτική αποτύπωση των σκέψεων και των συναισθημάτων τους μέσω του καταιγισμού ιδεών για το τι είναι «γλώσσα» γι' αυτούς (**κριτικός γραμματισμός**).
- Να αναστοχαστούν γύρω από την πολυμορφία της γλώσσας ως μέσο επικοινωνίας (προφορικής και γραπτής) μέσα από μία φανταστική ιστορία που τους θέλει πρωταγωνιστές, που έχουν βιώσει το συγκεκριμένο συμβάν της ιστορίας, αλλά δεν μπορούν να ξεδιπλώσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους με λόγο (**κοινωνικός γραμματισμός**). Ποιους άλλους τρόπους θα επινοήσουν για να επικοινωνήσουν μεταξύ τους;
- Να ασκηθούν οι μαθητές στον **ψηφιακό γραμματισμό** μέσω της εξοικείωσής τους με τα χαρακτηριστικά του ψηφιακού κειμένου (υπερκείμενο) και τη χρήση υπολογιστικών εργαλείων (πλοήγηση στο διαδίκτυο) που θα αφορά στην αναζήτηση ευρωπαϊκών λέξεων- δανείων ή αντιδανείων- ομόρριζων της ελληνικής.
- Ο ψηφιακός γραμματισμός θα δώσει τη δυνατότητα στους μαθητές να αντιληφθούν ότι η ώσμωση των πολιτισμών στηρίζεται στην ώσμωση των γλωσσών τους.

Γ. Διδακτικές πρακτικές

Το σενάριο θα αξιοποιήσει τις εξής διδακτικές πρακτικές:

- τη **διερευνητική - ανακαλυπτική** μέθοδο, αφού οι μαθητές αναζητούν τη δύναμη της γλώσσας στην πρωτεϊκότητά της μέσα από την διατύπωση του ερωτήματος «Τι είναι γλώσσα;».
- την **εποικοδομιστική μέθοδο**, όταν οι μαθητές δομούν στην προτεραία τους γνώση για τη γλώσσα, μέσα από τις εμπειρίες και τα βιώματά τους, την νέα γνώση που αφορά σε μια νέου τύπου γλώσσα, περισσότερο ψηφιακή και διεθνή και λιγότερο μητρική.
- την **ομαδοσυνεργατική** με την υλοποίηση ομαδικών δράσεων, τόσο μέσα από το παιχνίδι ρόλων όσο και μέσα από τη συμμετοχή τους στο «λεκτικό παιχνίδι» εύρεσης της λέξης.

Δ. Γνώσεις για τη (μετα)γλώσσα

- Να αποκωδικοποιούν οι μαθητές τα σημαίνοντα και τα σημαινόμενα της γλώσσας.
- Να ερμηνεύουν τη μεταγλώσσα ως προς τα παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία του λόγου με απώτερο στόχο την κατάκτηση της τεχνικής της κατανόησης του άλλου.

Εργαλεία/πηγές που θα χρησιμοποιηθούν:

- Περιήγηση στην ιστοσελίδα <http://www.greek-language.gr>
- Χρήση <http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGL102/23/121,750/>
- Περιήγηση στην ιστοσελίδα <http://el.wikipedia.org/>
- Χρήση της ιστοσελίδας <http://www.youtube.com/watch?v=BhIO27nQ96g>, <http://el.wikipedia.org/>)
- <http://www.komvos.edu.gr/>
- Περιήγηση στην ιστοσελίδα <http://www.edutv.gr/>,
- Χρήση της ιστοσελίδας <http://www.ime.gr/chronos/06/gr/politics/index101.html>.

- Web.02, wiki
- <http://www.comicstripcreator.org>
- <http://olympia.gr>
- Bubbl.us
- Λογισμικό επεξεργασίας κειμένου.
- Λογισμικό παρουσιάσεων.
- Μηχανή αναζήτησης Google
- Έκφραση-Έκθεση, Α΄ Λυκείου

5. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Το συγκεκριμένο διδακτικό σενάριο αφορά στην αξία της πολυμορφίας της γλώσσας ως σημείο διαχωρισμού ανθρώπων και ζώων. Το σενάριο θα λάβει χώρα σε τάξη που είναι εξοπλισμένη τεχνολογικά με διαδραστικό πίνακα και υπολογιστές. Η μέθοδος που θα ακολουθηθεί είναι η ομαδοσυνεργατική και η εκτιμώμενη διάρκειά του θα είναι τέσσερις διδακτικές ώρες. Στο πρώτο δίωρο οι μαθητές θα κληθούν να καταθέσουν την προσωπική τους θέση και το δικό τους προβληματισμό για την έννοια της γλώσσας και τις ποικίλες μορφές της. Ερεθίσματα από συγκεκριμένες κειμενικές πραγματώσεις θα μπορέσουν να ενισχύσουν τη σκέψη τους, να εγείρουν στους μαθητές της τάξης εκ νέου ερωτηματικά αναπτύσσοντας τις μεταγνωστικές τους δεξιότητες, να συμβάλλουν στη ανατροφοδότησή τους (feedback) με ποικίλες απόψεις. Η βιωματικότητα της μάθησης κρίνεται απαραίτητη γι' αυτό και θα ζητηθεί από τους μαθητές να συγκεντρώσουν ένα πολύτιμο πληροφοριακό υλικό από τις οικογένειές τους με γλωσσικά ιδιώματα, παροιμίες του τόπου τους, γλωσσικές διαλέκτους. Η τεχνολογία έρχεται επικουρικά να βοηθήσει τα παιδιά διεπικοινωνιακά να διαχειριστούν τις πληροφορίες τους καταγράφοντάς τες στο wiki της τάξης.

Στο δεύτερο δίωρο οι μαθητές θα κληθούν να προσεγγίσουν τη γλώσσα ως αιτία κοινωνικού διαφορισμού και να φτιάξουν ηλεκτρονικά στην τάξη το δικό τους κόμικ, έκτασης τριών καρτών, για να το δραματοποιήσουν στη συνέχεια ζωντανά μέσα σ' αυτήν. Στη συνέχεια

θα γίνει προσπάθεια αποκατάστασης της αξίας της ελληνικής γλώσσας με τη χρήση κειμένων που προδίδουν την κοινή καταγωγή των ευρωπαϊκών γλωσσών από την αρχαία ελληνική, όχι μόνο ως προς τους λεκτικούς της τύπους αλλά και ως προς την πολιτισμικότητα, που αυτή φέρει.

Θα ακολουθήσει η ανακεφαλαίωση με τη βοήθεια για άλλη μια φορά των ΤΠΕ και της δημιουργίας ενός εννοιολογικού χάρτη γύρω από την κεντρική έννοια του μαθήματος, τη «γλώσσα» και την πρωτεϊκή της μορφή.

6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ-ΧΡΟΝΙΣΜΟΣ

Διεξοδική περιγραφή της διδασκαλίας:

Η τετράωρη διδασκαλία θα κατανεμηθεί σε τέσσερις διδακτικές ώρες (δύο δίωρα σε δύο επάλληλες εβδομάδες με βάση το Αναλυτικό Πρόγραμμα).

1^η Διδακτική ώρα: Θα διαρθρωθεί σταδιακά έχοντας ως αφορμή την αναγραφή στον πίνακα της φράσης του Οδυσσέα Ελύτη

«φωνάζω Ελληνικά κι ούτε που μου αποκρίνεται κανένας»

Η λέξη «γλώσσα» θα παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στις απαντήσεις των μαθητών. Γιατί ο ποιητής δεν μπορεί να επικοινωνήσει με τους γύρω του στην ελληνική γλώσσα; Ακολουθεί η καταγραφή στον πίνακα των απαντήσεων των μαθητών για το «Τι είναι γλώσσα;» γι' αυτά (~10 λεπτά). Ο προβληματισμός έχει ήδη λάβει χώρα μέσα στην τάξη και η διδασκαλία συμπληρώνεται με ποιήματα, σκέψεις και στοχασμούς για την έννοια της γλώσσας από ποιητές, λόγιους και ακαδημαϊκούς καθηγητές (κειμενικές πραγματώσεις) ανθολογώντας στοχευμένα κείμενα συναφή με το αντικείμενο διδασκαλίας (περίπου 35 λεπτά) με τη χρήση της μηχανής αναζήτησης Google. Κείμενα όπως ο Διάλογος του Διονύσιου Σολωμού (1823), όπου ο εθνικός μας ποιητής υπερασπίζεται τη γλώσσα του λαού, αποσπάσματα κειμένων του Μ.

Τριανταφυλλίδη που αφορούν στον πλούτο των ιδιωμάτων και διαλέκτων, αλλά και «επίσκεψη» των μαθητών σε κάποιες από τις παρακάτω ηλεκτρονικές διευθύνσεις θα αποτελέσουν το έναυσμα για ελεύθερη συζήτηση με τους μαθητές, αφού πρώτα χωριστούν σε δύο ομάδες (σχηματίζοντας δύο κύκλους με τις καρέκλες τους) και φέροντας τους ρόλους των γλωσσαμυντόρων και των ευρωπαϊστών.

Οι μαθητές των δύο ομάδων καλούνται να καταγράψουν σ' ένα φύλλο επεξεργασίας κειμένου (ΠΕΚ), λέξεις μυτιληναϊκής, αγιασώτικης, πλωμαρίτικης και πολυχινιάτικης διαλέκτου, νησιώτικων ντοπιολαλιών, που έχουν κοινή ρίζα με τη γλώσσα που μιλούν. Ακολουθεί ένας ημιδομημένος διάλογος των δύο ομάδων.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα λέξεων των μαθητών:

Άρις μάρις: άκλιτη φράση που σημαίνει ανοησίες, ασυναρτησίες. Η φράση αρχικά ήταν άρις μοι (=δοτ. της αναφοράς) άρις, δηλαδή άρις μ' άρις συσχετιζόμενη με της αρχαία λέξη αρά(=κατάρα).

Βίκα (η): δοχείο στο οποίο έβαζαν κρασί ή λάδι. Ο Ξενοφών αναφέρει τα ακόλουθα στην «Κύρου Ανάβαση, Α' βιβλίο, κεφ. Θ' παρ. 25. «Κύρος γαρ έπεμπε βίκους οίνου...».

Μπουτζμός (ο): ο κοντός και κακός. Προήλθε από τη λέξη πόντος= ανοιχτή θάλασσα> πουτίζω (βυθίζω στη θάλασσα)>μποτισμένος>μπουτζισμός(=ο βυθισμένος στις σκέψεις του).

Πάξα (η): κάτι σχισμένο σε δύο ή περισσότερα μέρη, που όμως διατηρεί την ενότητά του (πάξα ψωμιού, τυριού, σύκου). Φράση<δώκα τουν μι του ξύλου τ'άν'ξα του τσιφάλιτ' πάξα>. Τον κορμό και κυρίως τις ρίζες της ελιάς τις λένε στην Αγιάσο <πάξις>, στο Πλωμάρι <παξιά>, όταν τις κομματιάζουν με τσεκούρι. Οι Πολυχινιάτες λένε<παξιά> το ζυμάρι του ψωμιού που το χαράσσουν πριν το βάλουν στο φούρνο.

Στούβαλου (το): ό, τι έχει απομείνει από το καθάρισμα των δημητριακών, κατ' επέκταση κάθε περιττό και άχρηστο σκουπίδι. Μτφ. Άνθρωπος τιποτένιος, το σκύβαλο, από το κύμβαλο αλαλάζον.

Προτεινόμενες μικρομεταβολές: Εναλλακτικά θα μπορούσε να προβληθεί ηλεκτρονικά ένα απόσπασμα από τις ομιλίες του Χ. Λ. Τσολάκη που εκφωνήθηκε στο 17^ο Βορειοελλαδικό Ιατρικό Συνέδριο της Ιατρικής Εταιρίας Θεσσαλονίκης, Απρίλιος του 2003 με τον τίτλο «Γλώσσα και πολιτισμός» καθώς και του Γ. Μπαμπινιώτη, καθηγητή Γλωσσολογίας και πρώην πρύτανη του Παν/μίου Αθηνών με τον τίτλο: «Ελληνική γλώσσα: Η συμβολή της σε βασικές έννοιες του Ευρωπαϊκού πολιτισμού», προκειμένου να περισταλεί ο ψηφιακός θόρυβος, μέσω της ιστοσελίδας <http://el.wikipedia.org/>.

2^η Διδακτική ώρα: Στη συνέχεια οι μαθητές καλούνται να ανακαλέσουν στη μνήμη τους κατά τρόπο βιωματικό ιδιώματα, τοπικές παροιμιώδεις φράσεις, διαλεκτικούς τύπους και ιδιωματισμούς (γεωγραφικές γλωσσικές ποικιλίες) από την γλώσσα των γιαγιάδων και παππούδων τους, των γειτόνων τους, των οικογενειακών τους φίλων που ήρθαν από μακριά (Θράκη, Μακεδονία, Θεσσαλία, Ήπειρο, Κύπρο, Κρήτη, Κέρκυρα...) (~15 λεπτά). Καλούνται να αναρτήσουν στο σπίτι τους αντίστοιχους λεκτικούς τύπους στο wiki του μαθήματος, που έχει ήδη δημιουργηθεί και οι μαθητές έχουν εξοικειωθεί με τη χρήση του, σε μια προσπάθεια προσέγγισης της γλώσσας μέσα από την πολυμορφία των ιδιωμάτων και διαλέκτων της (βόρειων, νότιων, ανατολικών και δυτικών, όπως θρακιώτικων, μακεδονικών, ηπειρωτικών, πελοποννησιακών, κρητικών, ακόμη και ποντιακών ή τσακωνικών), που συναποτελούν και συνθέτουν την νεοελληνική γλώσσα (γεωγραφική ποικιλότητα). Στα επόμενα 25 λεπτά της δεύτερης διδακτικής ώρας θα ζητηθεί να χωριστεί η ολομέλεια της τάξης σε πέντε ομάδες των τεσσάρων ατόμων, να ονοματοθετήσουν την ομάδα τους και να εκλέξει η κάθε μία ξεχωριστά τον εκπρόσωπό της. Τους μοιράζεται ένα φύλλο εργασίας που στηρίζεται σε ένα «παιχνίδι λέξεων» με θέμα την εύρεση των ελληνικών λέξεων στις αντίστοιχες αναγεγραμμένες στο φύλλο ξένες, πλην όμως ελληνοποιημένες, λέξεις. Ακολουθεί η ετεροαξιολόγηση καθώς τα φύλλα των ομάδων ανταλλάσσονται και διορθώνονται από τους

ίδιους τους μαθητές. Στα τελευταία 5 λεπτά της δεύτερης διδακτικής ώρας οι εκπρόσωποι των ομάδων καλούνται να δώσουν τις σωστές, κατά τις εκτιμήσεις των ομάδων τους, απαντήσεις.

3^η Διδακτική ώρα: Το μάθημα θα συνεχιστεί την επόμενη εβδομάδα σε ένα συνεχές δίωρο αγγίζοντας την κοινωνική διάσταση της γλώσσας ανάλογα με την ηλικία, το φύλο, τη θέση ή ενδεχομένως και την καταγωγή. Τα πρώτα 25 λεπτά της πρώτης ώρας οι μαθητές της τάξης ανά δυάδα καλούνται να φτιάξουν ηλεκτρονικά ένα κωμικογράφημα (στο comic-strip creator), όπου με τρόπο αστείο και σκωπτικό να αναδεικνύεται η «γλωσσική βαβέλ» στη γλωσσική επικοινωνία μεγάλων ηλικιακά ομιλητών με τους νέους. Τα υπόλοιπα 20 λεπτά οι μαθητές καλούνται να δραματοποιήσουν το κόμικ τους μέσα στην τάξη αναλαμβάνοντας να διεκπεραιώσουν ζωντανά τους δύο διαφορετικούς κοινωνικά και ηλικιακά ρόλους τους. Το γέλιο θα μπορούσε όχι μόνο να αναδείξει το γλωσσικό χάσμα των δύο ηλικιών, αλλά και να εγείρει τον προβληματισμό γύρω από την έννοια «Γλώσσα είμαι εγώ».

4^η Διδακτική ώρα: Η τελευταία ώρα της μακρο- διδασκαλίας καλείται να αναδείξει την αξία της σωστής εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας όχι μόνο ως μέσο επικοινωνίας αλλά και ως βαθμίδα πολιτισμού. Κρίνεται αναγκαία η ανάδειξη της δύναμης της γλωσσομάθειας σε μια προσπάθεια συνειδητοποίησης της διπλής ταυτότητας του Έλληνα και ως Ευρωπαίου πολίτη μέσα όμως από τη συνειδητοποίηση ότι η ελληνική γλώσσα δεν πρέπει να υποτιμάται αλλά να καλλιεργείται παράλληλα με την εκμάθηση και των άλλων ευρωπαϊκών γλωσσών αφού όλες έλκουν την καταγωγή τους από την κοινή ινδοευρωπαϊκή. Στα πρώτα 25 λεπτά θα ανατρέξουν ηλεκτρονικά οι μαθητές σε απόσπασμα από την ομιλία του καθηγητή Ξενοφώντος Ζολώτα στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (29-9-1957) στο <http://olympia.gr>, όπου το βασικό λεξιλόγιο της ομιλίας αποτελούνταν από όρους ελληνικούς (δάνεια λέξεις με λατινικούς χαρακτήρες) και κατανοητούς από το αλλόγλωσσο ακροατήριο, αφού έχουν καθιερωθεί ως διεθνείς.

Προτεινόμενες μικρομεταβολές: Θα μπορούσε να ζητηθεί από τους μαθητές να βρουν ανατρέχοντας στην Πύλη για την ελληνική γλώσσα και συγκεκριμένα στα σώματα κειμένων πόσες φορές απαντούν λέξεις- δάνεια με λατινικούς χαρακτήρες στην ελληνική ποίηση, όπως *status quo*, *ad hoc*, *casus belli* κ.α. για να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές ως νεοέλληνες ότι τόσο η λατινική όσο και η αρχαία ελληνική δεν είναι νεκρές γλώσσες (*dead languages*), αλλά «ζωντανές» μέσα στη γλώσσα μας. Ακόμη θα μπορούσε να ζητηθεί από τους μαθητές να φτιάξουν το κωμικογράφημά τους ατομικά στο σπίτι ως άσκηση και να το αναρτήσουν στο κοινό της τάξης wiki ή το μάθημα να γίνει διαθεματικά σε συνεργασία με τον καθηγητή της Πληροφορικής, προκειμένου να αποφευχθεί ο ψηφιακός θόρυβος.

Στο υπόλοιπο της ώρας οι μαθητές καλούνται να συντάξουν έναν εννοιολογικό χάρτη (*bubbl.us*), που θα αποτελέσει τη λαβή για την εννοιολογική χαρτογράφηση της γλώσσας και θα τους δώσει τη δυνατότητα για ανακεφαλαίωση της ενότητας.

7. ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Το συγκεκριμένο διδακτικό σενάριο θα στηριχθεί κατά προσέγγιση δι-επιστημονικά, στη γλωσσολογία ως την κατεξοχήν επιστήμη που μελετά τη γλώσσα ως πολυμορφικό όργανο σκέψης και έκφρασης. Η διδάσκουσα καλείται να καταστήσει τους μαθητές της τάξης κοινωνούς της έννοιας της φράσης του L.Wittgenstein, *Tractatus Logico-philosophicus*, «Τα όρια της γλώσσας μου είναι τα όρια του κόσμου μου», προκειμένου να συγκεκριμενοποιήσουν την αξία της γλώσσας, καθώς αυτό που μπορούμε να εκφράσουμε γλωσσικά είναι αυτό που μπορούμε να κατανοήσουμε και το αντίστροφο. Η καθημερινότητα αποτελεί από παράδειγμα της συρρίκνωσης του γλωσσικού πλούτου της ελληνικής και κατ' επέκταση του περιορισμού του κόσμου γύρω μας (κακή χρήση του διαδικτύου, του κινητού, πολυσημία των λέξεων, αργκό κ.α).

Παράλληλα, η κοινωνιολογική προσέγγιση της γλώσσας με τη μορφή μιας ρατσιστικής χρήσης της, καθώς διαφοροποιείται ανάλογα με την ηλικία, το φύλο αλλά και την κοινωνική θέση του κάθε

ανθρώπου, αποτελεί το έναυσμα για βαθύτερη ανάλυση της λειτουργίας της γλώσσας.

Δεν θα πρέπει να παραλειφθούν και οι αναφορές στη γεωγραφία, ως χρήσιμης επιστήμης, που τείνει στις ημέρες μας να αντιμετωπίζεται ως γνώση περιττή, αναγκαία όμως στη συγκεκριμένη μακρο-διδασκαλία για να εντοπίσουν οι μαθητές την εξάπλωση της ελληνικής και τις διαφορετικές της εκφάνσεις ανά τον κόσμο.

Η ύπαρξη τέτοιων διασυνδέσεων μπορεί να είναι παραγωγική από διδακτικής σκοπιάς αλλά μπορεί να είναι και ανασταλτική, αφού θα μπορούσε να δημιουργηθεί «διδακτικός θόρυβος» και σύγχυση από τον όγκο των πληροφοριών.

Επιπρόσθετα κρίνεται απαραίτητη η εννοιολογική διασάφηση της γλώσσας ως εθνικής, των εξωγλωσσικών και παραγλωσσικών εκφραστικών μορφών της αλλά και της λεξιπενίας, ως περιορισμένης εκφραστικής ικανότητας των νέων σήμερα. Η εννοιολογική ανάλυση θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια διεύρυνση των εννοιών που διδάσκονται άρα και στην καλύτερη επαγωγικά κατανόηση της μεταγλώσσας. Φράσεις του τύπου «Ακούω με τα μάτια, μιλάω με τα χέρια» θα παραπέμπουν τους μαθητές στα άτομα με αναπηρίες, που όμως καταφέρνουν να επικοινωνούν γλωσσικά ή μη, εγείροντας τον προβληματισμό για τη «μαγική» δύναμη της γλώσσας, λεκτικής ή νοηματικής.

Από την άλλη πλευρά, θα πρέπει να καταστεί σαφές και να επισημανθεί η διαφορά του άρθρου με τον άναρθρο λόγο και κατ' επέκταση του έλλογου όντος που είναι ο άνθρωπος και του άλογου, που είναι τα ζώα.

8. ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ/ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Η ανάλυση της κύριας προς διδασκαλία έννοιας «γλώσσα» στο πλαίσιο του μαθήματος και συγκεκριμένα της θέσης της στη σχολική της έκδοση με αναδρομικές αναφορές στις παρελθούσες τάξεις ή και διασύνδεση αυτής με άλλες έννοιες ή μαθήματα ακόμη και δραστηριότητες, θα έδινε τη δυνατότητα στην εκπαιδευτικό του συγκεκριμένου σεναρίου να συνδέσει προϊούσες γνώσεις με τις τωρινές με στόχο την καλύτερη εμπέδωσή τους. Στο συγκεκριμένο σενάριο η γλώσσα πέρα από τη βιωματικότητα της, μπορεί να ανακληθεί στη μνήμη των μαθητών μέσα από λογοτεχνικά κείμενα και κυρίως μέσα από την πολυσημία της στην ποίηση (δηλωτικός και συνυποδηλωτικός λόγος), το θέατρο, ακόμη και μέσα από κειμενικές πραγματώσεις ενός

επίσημου ή ανεπίσημου αφηγηματικού και διαλεκτικού λόγου, από το χθες στο σήμερα, «ελέγχοντας» διαχρονικά τη δυναμική και λειτουργικότητά της.

9. ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ-ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Προκειμένου να καταστεί αποτελεσματικότερη η διδασκαλία του διδακτικού σεναρίου θα πρέπει η διδάσκουσα να θέσει υπόψη της για την υλοποίησή του και άλλες ισοδύναμες προσεγγίσεις του διδακτικού της αντικειμένου, που όμως καθίστανται περισσότερο χρονοβόρες και ατομικές. Η γραφή μιας έκθεσης επί παραδείγματι θα μπορούσε να είναι ατομική δράση «με το χέρι» στο χαρτί, όχι όμως ομαδοσυνεργατική και διερευνητική. Αντίθετα η προσέγγιση των εννοιών με ομαδικές εργασίες που θα αφορούν στην πολυμορφία της γλώσσας μέσα από την έρευνα κειμένων διαχρονικά και της ανάδειξης του γλωσσικού διπολισμού στη χώρα μας, θα μπορούσε να εμπλέξει τους μαθητές στο εν λόγω μάθημα μέσα από την εφαρμογή του παιδαγωγικού δόγματος «μαθαίνω πώς να μαθαίνω». Ενδεχομένως και η «δελφική μέθοδος» διδασκαλίας ως καινοτόμος διδακτική πρακτική θα καθιστούσε πιο εφικτή τη γνώση μέσα από την αναπαράσταση του μαντείου των Δελφών και των ομάδων των μαθητών να προσπαθούν να εκμαιεύουν από την Πυθία-ορισμένο από την ολομέλεια της τάξης μαθητή, απαντήσεις στα ερωτήματά τους (αυτοσχέδια δραματοποίηση). Η αμφισημία των χρησμών της θα καταστήσει ακόμη πιο ενδιαφέρουσα τη γνώση που γίνεται παιχνίδι.

10. ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ

Το σενάριο θα πρέπει να ενσωματώνει τις «συνήθειες» δυσκολίες των μαθητών, για να μην φαντάζει εξωπραγματικό. Στις ερωτήσεις των μαθητών οι απαντήσεις δεν θα πρέπει να δίνονται από τη διδάσκουσα (καθοδηγητικός ρόλος), αλλά οι μαθητές θα καλούνται πολλές φορές να «μαντέψουν» την απάντηση και να αναγνωρίσουν το λάθος τους. Μία από τις προβλεπόμενες δυσκολίες είναι η στρέβλωση στην εμπεδωμένη πλέον άποψη των μαθητών κατά γενική ομολογία ότι η νέα ελληνική είναι χρήσιμη αλλά η γλώσσα από την οποία έλκει την καταγωγή της, η αρχαία ελληνική, είναι άχρηστη και «νεκρή». Η ανασκευή μιας τέτοιας παγιωμένης αντίληψης για την μητρική τους γλώσσα καθιστά το μάθημα δυσκολότερο γιατί δεν αφορά στην εκμάθηση των γραμματικών και συντακτικών δομών της γλώσσας αλλά στο ζωντανό κομμάτι της επικοινωνίας και της λογοποιοῦ δύναμης της γλωσσικής

έκφρασης των μαθητών ως μέσο ενίσχυσης της εθνικής τους ταυτότητας. Ο «αδύναμος» γλωσσικά τηλεοπτικός λόγος, η κυριαρχία της οπτικοακουστικής εποχής, η γλωσσική παραφθορά, η συρρίκνωση του λεξιλογίου και η εισβολή των ξένων λέξεων έχουν απομακρύνει τον μαθητή από τη μελέτη της μητρικής του γλώσσας με σπουδή και αγάπη, με κυριώτερη αιτία την υπονόμευσή της από την ίδια την εποχή που δίνει το προβάδισμα στη γλωσσομάθεια.

Μια ακόμη δυσκολία που θα μπορούσε να ανακύψει είναι ο διδακτικός θόρυβος λόγω της διεπιστημονικότητας του σεναρίου και της χρήσης της ψηφιακής τεχνολογίας. Απαιτείται εκλογικευμένη χρήση του χρόνου και προαπαιτείται η εξοικείωση των μαθητών με την τελευταία.

11. ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΕΙ Ο ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗΣ

Το καινοτόμο περιβάλλον δεν αποτελεί από μόνο του λόγο για να υλοποιηθεί μια διδακτική δραστηριότητα με τη χρήση της Τεχνολογίας. Οι επιλογές πρέπει να αξιολογούνται όχι με βάση τον καινοτόμο χαρακτήρα τους αλλά την εκτιμώμενη διδακτική τους αποτελεσματικότητα που είναι ανακόλουθη του παραδοσιακού περιβάλλοντος μιας συμβατικής τάξης. Η συμβολή της τεχνολογίας στην επίτευξη συγκεκριμένων διδακτικών στόχων αφορά στην επιλογή των κατάλληλων λογισμικών και περιβαλλόντων που πριμοδοτούν τη διδασκαλία προκειμένου να επιτευχθεί το προσδοκώμενο «διδακτικό κέρδος». Η χρήση της ιστοσελίδας *Η Πύλη για την ελληνική γλώσσα* αλλά και *Σωμάτων Κειμένων* για την εύρεση κοινών λέξεων που απαντούν κατά κόρον στα λογοτεχνικά κείμενα, θα μπορούσαν να «ενισχύσουν» το μάθημα με τις απεριόριστες δυνατότητες που ο Η/Υ μπορεί να προσφέρει σε μηχανές αναζήτησης, αφού «το χέρι» ή «το μάτι» καθίστανται ανίσχυρα και ελλειμματικά στην σταχυολόγηση των τόσων πληροφοριών. Παράλληλα, η χρήση ενός wiki αποτελεί σημαντικό εργαλείο της σύγχρονης διδασκαλίας γιατί δίνει τη δυνατότητα τόσο στους μαθητές όσο και στην εκπαιδευτικό, να «επικοινωνήσουν» ψηφιακά από το σπίτι σε σχέση με τις εργασίες που τους έχουν ανατεθεί, να δώσουν και να πάρουν πληροφορίες κάνοντας οικονομία χώρου και χρόνου. Είναι ένα είδος ηλεκτρονικής αποθήκευσης στο «σύννεφο» με πλεονέκτημα τη διαδραστικότητα στη διεξαγωγή του μαθήματος μέσω και της τηλε-εκπαίδευσης.

Απαραίτητη προϋπόθεση υλοποίησης ενός διδακτικού σεναρίου με τη χρήση των ΤΠΕ είναι ένα εύλογο χρονικό διάστημα για την

εξοικείωση των μαθητών στα νέα μαθησιακά περιβάλλοντα εργασίας και ενδεχομένως απαιτούνται πόροι και υποδομές, όπως Η/Υ ανά μαθητή, πρόσβαση στο διαδίκτυο στο σπίτι. Παράλληλα, κρίνεται απαραίτητη η κατάρτιση της ίδιας της εκπαιδευτριας για τη χρήση των εξωτερικών πηγών προκειμένου να αντλήσει πρόσθετες πληροφορίες για την προς διδασκαλία έννοια π.χ. από το διαδίκτυο, πού θα βρει ενδεχομένως πρόσθετο διδακτικό υλικό, σημειώσεις ή αναφορές από παρόμοιες διδασκαλίες.

12. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Το επικείμενο διδακτικό σενάριο στηρίζεται κατά κύριο λόγο στην παιδαγωγική θεωρία του συμπεριφορισμού, σύμφωνα με την οποία η μάθηση είναι μια διαδικασία που οδηγεί σε μια διαρκή μεταβολή της συμπεριφοράς του μαθητή ως αποτέλεσμα εμπειρίας ή άσκησης. Το ερέθισμα-αντίδραση (stimuli-response) στη συγκεκριμένη περίπτωση, εφαρμόζεται με την τεχνική του καταιγισμού των ιδεών, όταν οι μαθητές καλούνται να απαντήσουν στο ερώτημα «Τι είναι γλώσσα;» αλλά και να ανθολογήσουν τις απαντήσεις τους μέσα από κείμενα, άρθρα ή ποιήματα. Η πρόσκτηση της γνώσης αλλά και η μεταβολή πεποιθήσεων, στάσεων και στρατηγικών, και ενδεχομένως αναθεώρησης παγιωμένων σκέψεων και πρακτικών, αφυπνίζει το μαθητή αφού του εγείρει ερωτήματα και προβληματισμό. Απαραίτητη προϋπόθεση όλων αυτών αποτελεί η ενεργός συμμετοχή του μαθητή ως άτομο και ως ομάδα στη διεξαγωγή του μαθήματος. Η χρήση των λογισμικών καθοδήγησης και πρακτικής εξάσκησης (drill and practice) ακολουθούν τις συμπεριφοριστικές θεωρίες της μάθησης μέσω της ενίσχυσης των μαθητών στην εκτέλεση πράξεων και των εκπαιδευτών στην εποπτική διδασκαλία.

Παράλληλα, η δόμηση των ερεθισμάτων που έλαβαν οι μαθητές δια μέσου της τεχνικής του καταιγισμού ιδεών σε προγενέστερες γνώσεις τους, βιωματικές εμπειρίες αλλά και ερευνητικά στοιχεία γύρω από τις διαλέκτους του τρόπου καταγωγής τους συγκερνά τον συμπεριφορισμό με τη θεωρία του κοστρουκτιβισμού. Πρόκειται για μια προσπάθεια, όχι μετάδοσης, αλλά κατασκευής της γνώσης (Θεωρία του εποικοδομητικού, B.F.Skinner) από τους ίδιους τους μαθητές εξατομικευμένα και ομαδικά. Η χρήση των ΤΠΕ βοηθάει το μαθητή και το δάσκαλο στη δημιουργία ενός πλούσιου εικονικού περιβάλλοντος σε ποικίλα εξωτερικά ερεθίσματα παρέχοντας τη δυνατότητα της αλληλεπίδρασης μαζί του. Το κωμικογράφημα, η δραματοποίηση και η ομαδοσυνεργατική μέθοδος διδασκαλίας υποστηρίζουν τη θεωρία

οικοδόμησης της γνώσης από τον ίδιο το μαθητή και ενθαρρύνουν την προσωπική του έκφραση μέσα από την προσωπική του εμπλοκή στην σταδιακή εύρεση της γνώσης (ανακαλυπτική μάθηση J. Bruner).

Επιπρόσθετα, το συγκεκριμένο διδακτικό σενάριο στηρίζεται στις κοινωνιοπολιτισμικές θεωρήσεις για τη μάθηση. Ο κοινωνικός εποικοδομητισμός δεν είναι ασύμβατος με τις προηγούμενες θεωρίες. Ο μαθητής καθίσταται δυνατό να ανασκευάζει προηγούμενες λανθασμένες αντιλήψεις του σε μία διαδικασία κοινωνιογνωστικής σύγκρουσης, ενώ του δίνεται η δυνατότητα κατασκευής της γνώσης με το δικό του τρόπο (Ζώνη της Επικείμενης Ανάπτυξης κατά τον L. Vygotsky).

Οι κοινωνιοπολιτισμικές θεωρίες μάθησης είναι συμβατές με όλη τη νέα γενιά εκπαιδευτικών περιβαλλόντων, τα οποία ενσωματώνουν ένα πλήθος δυνατοτήτων αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας των μαθητών και επιπλέον παρέχουν ένα πολύ συγκεκριμένο θεωρητικό πλαίσιο για τη διδακτική εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που προσφέρουν τα web2.0 και η κοινωνική δικτύωση, πχ wiki.

Σε όλη αυτή την καθοδηγούμενη ανακάλυψη ο ρόλος της εκπαιδεύτριας μετατοπίζεται από αυτόν του απλού μεταδότη των γνώσεων σε εκείνον του εμψυχωτή και διευκολυντή στη διαδικασία της ανακάλυψης της γνώσης.

13. ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ

Κατά έναν γενικό τρόπο γίνονται αποδεκτοί από τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς γραπτοί και άγραφοι νόμοι, ισχυροί σχολικοί κανόνες που διέπουν τις σχέσεις και τη λειτουργία της σχολικής μονάδας και γενικότερα του εκπαιδευτικού συστήματος. Ένα αντίστοιχο, πλην όμως άτυπο, διδακτικό συμβόλαιο «υπογράφεται» μέσα στην τάξη μεταξύ καθηγητή και μαθητών στο κάθε μάθημα διδασκαλίας, το οποίο είναι επαναδιαπραγματευόμενο κάθε φορά που παρατηρείται παρέκκλιση από αυτό. Στη συγκεκριμένη μακρο-διδασκαλία το διδακτικό συμβόλαιο θα αφορά στη σωστή διαχείριση του χρόνου της αυτενέργειας των ομάδων, την ετεροαξιολόγηση αυτών αλλά και στη σωστή χρήση του Η/Υ έτσι ώστε η γνώση από παιχνίδι να μην γίνει η αφορμή για τη διεξαγωγή μιας παρωδίας μαθήματος. Το κωμικογράφημα και η δραματοποίηση αφορούν στη βιωματική εκμάθηση της έννοιας της γλώσσας, μα όχι στη γελοιοποίηση του μαθήματος και στον αποπροσανατολισμό από το σκοπό και τους στόχους του. Είναι στο χέρι της εκπαιδεύτριας να επαναδιαπραγματεύεται τους όρους του «εκπαιδευτικού συμβολαίου»

με τρόπο διπλωματικό και ήρεμο αφηλεκτρίζοντας την ατμόσφαιρα, εάν και όποτε αυτή προκύψει.

14. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΕΦΙΚΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΧΕΔΙΑΣΗΣ

Το μάθημα για την όσο το δυνατόν άρτια οργάνωσή του απαιτεί τεχνολογικό εξοπλισμό με διαδραστικό πίνακα και υπολογιστές. Παράλληλα, κρίνεται απαραίτητη η διάταξη των θρανίων σε δύο ομάδες (κυκλική διάταξη) για το πρώτο δίωρο και ανά τετράδα μαθητών (ανά δύο θρανία με τέσσερις καρέκλες) για το δεύτερο δίωρο, ούτως ώστε να διευκολύνεται η ομαδοσυνεργατική μέθοδος διδασκαλίας. Δεν θα πρέπει η εκπαιδεύτρια να παραλείψει να λάβει υπόψη της την εξοικείωση των μαθητών με την ψηφιακή τεχνολογία για την πιο ταχεία διεκπεραίωση των εργασιών που αφορούν στη δημιουργία κωμικογραφήματος και εννοιολογικού χάρτη, αλλά και στη σωστή χρήση του κοινού wiki. Με όλες αυτές τις παραμέτρους το σενάριο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί υλοποιήσιμο και ως προς τη σωστή διαχείριση του χρόνου των τεσσάρων διδακτικών ωρών, όσο και ως προς την πρακτική εφαρμογή του.

15. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΦΥΛΛΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Το πρώτο φύλλο εργασίας αφορά στις δραστηριότητες διδασκαλίας του γνωστικού αντικείμενου και συγκεκριμένα στην εύρεση των αντίστοιχων ελληνικών λέξεων στις ξενόφερτες λέξεις, όπως αυτές ανθολογούνται στο φύλλο εργασίας.

Θέμα του είναι η διαχρονικότητα της ελληνικής γλώσσας ως πολύτιμης δεξαμενής λέξεων και όρων των σύγχρονων ευρωπαϊκών γλωσσών. Ένας εννοιολογικός χώρος όπου οι ευρωπαϊκές λέξεις πέρασαν στην ελληνική γλώσσα αλλά και ένας εννοιολογικός χώρος όπου οι ελληνικές έννοιες δεν πέρασαν με ελληνικές λέξεις ...

Ο λόγος που επέλεξα το συγκεκριμένο φύλλο εργασίας δεν είναι τυχαίος αλλά διδακτικά στρατηγικός γιατί όχι μόνο τροφοδοτείται γνωστικά ο μαθητής με πληροφορίες για την μητρική του γλώσσα, που αγνοούνται είτε γιατί έχουν πέσει στη λήθη είτε γιατί έχουν

αντικατασταθεί από ξένους γλωσσικούς τύπους, αλλά κυρίως γιατί θα αποτελέσει **αιτία προβληματισμού** για τον πλούτο της ελληνικής γλώσσας, που ο Μπίλ Γκέιτς, ο ιδρυτής της Microsoft, χαρακτήρισε ως τη γλώσσα των υπολογιστών.

Ακόμη, η ετεροαξιολόγηση θα δώσει τη δυνατότητα στους μαθητές να αξιολογήσουν αμφοτέρωθεν τις απαντήσεις τους ανακαλύπτοντας λάθη, παραλείψεις και ενδεχομένως ελληνικές λέξεις που αγνοούσαν. Ο ρόλος της εκπαιδεύτριας θα είναι συντονιστικός και καθοδηγητικός στην εύρεση των σωστών απαντήσεων από τους μαθητές έτσι ώστε τα παιδιά να μνηθούν στην αξιολόγησή τους ομαδικά με τρόπο έμμεσα διορθωτικό μα όχι καθηγητικό. Στη συνέχεια θα ζητηθεί από τους μαθητές να δημιουργήσουν μία παρουσίαση (ppt) ενός παραμυθιού με θέμα τη συρρίκνωση της ελληνικής γλώσσας, που θα ξεκινάει ως εξής: «Μια φορά κι έναν καιρό οι άνθρωποι αποφάσισαν ότι η γλώσσα τους ήταν περιττή και αποφάσισαν να μιμηθούν τα ζώα...». Θα τους ζητηθεί να παρουσιάσουν το δικό τους παραμύθι με ηχοποιητικές λέξεις και σημεία στίξεως για να εκφράσουν αυτό που οι λέξεις επάξια αντικαθιστούν, τα νοήματα. Σε ποια συμπεράσματα θα καταλήξουν οι ομάδες;

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αφού χωριστείτε σε πέντε ομάδες των τεσσάρων ατόμων προσπαθήσετε:

Α) Να δώσετε την ελληνική ονομασία των παρακάτω λέξεων.

Β) Να ανταλλάξετε το φύλλο εργασίας σας με εκείνο της όμορης ομάδας σας και να το αξιολογήσετε.

Γ) Να παρουσιάσετε τα αποτελέσματα των απαντήσεων στην ολομέλεια της τάξης.

• Κομπιούτερ:	• ρεσεψιόν:
• Σάντουιτς:	• ρεβάνς:
• Μακαρόνια:	• ρέστα:
• Σινεμά:	• φασισμός:
• Ασανσέρ:	• τεστ:
• Ομπρέλα:	• σταρ:
• Μπάσκετ:	• βέτο:
• Βόλεϊ:	• σωβινισμός:
• Πίγκ πόνγκ:	• νιχιλισμός:
• Ντιμπέιτ:	• ακτιβιστής:
• Πήξ λάξ:	• σπορ:
• Χούντα:	• σοκ:
• Μόδα:	• μιλιταρισμός:
• Κρετίνο:	• ντούρος:
• Καρναβάλι:	• αμοραλισμός:

Καλή επιτυχία!

Δ) Δημιουργήστε μία παρουσίαση (ppt) με θέμα ένα παραμύθι που θα αφορά στην αντικατάσταση της γλώσσας με ηχοποιητικές λέξεις και επιφωνήματα ή σημεία στίξεως. Τι παρατηρείτε;

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΦΥΛΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Το δεύτερο φύλλο εργασίας αφορά στη δημιουργία ενός κόμικ, έκτασης τριών frames με τη χρήση του comic-strip creator. Τα παιδιά καλούνται να χωριστούν σε δυάδες και να ακροβολιστούν στους υπολογιστές της τάξης τους. Τους ζητείται με θέμα τον κοινωνικό γλωσσικό ρατσισμό να παρουσιάσουν τη διαφορετικότητα στο γλωσσικό κώδικα επικοινωνίας μεγαλύτερων ηλικιακά ατόμων και νέων, όπως είναι οι ίδιοι. Καλούνται μέσα σε 10' να έχουν ολοκληρώσει την αποστολή τους αυτή. Το στοίχημα είναι δύσκολο γιατί θα πρέπει να «ντύσουν» λεκτικά τις εικόνες τους με βάση το γλωσσικό διαφορισμό.

Η σημασία αυτής της άσκησης είναι το «παιχνίδι», γιατί κι αυτό με τη σειρά του τροφοδοτεί με γνώση τους μαθητές καλώντας τους να δουλέψουν τόσο ατομικά όσο και διατομικά. Παράλληλα, εκλογικεύουν τις λεκτικές συμπεριφορές των μεγαλύτερων αλλά και υπερασπίζονται τις δικές τους γλωσσικές προτιμήσεις (χρήση αργκό), πράγμα το οποίο αποτελεί ένα βήμα προς την ωριμότητα και την αποδοχή του «άλλου» ως διαφορετικού.

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ανά δυάδες χρησιμοποιήστε από έναν υπολογιστή και φτιάξτε ένα κόμικ ακολουθώντας τα εξής βήματα:

Α) Να μπειτε στον ιστότοπο του comic-strip creator.

<http://www.comicstripcreator.org>

Β) Φτιάξτε τρία frames με θέμα τον κοινωνικό γλωσσικό ρατσισμό, όπως το παράδειγμα που ακολουθεί.

Γ) Να «ντύσετε» τις εικόνες σας με σύντομους διαλόγους που να προδίδουν τον λεκτικό κοινωνικό ρατσισμό.

Δ) Να δραματοποιήσετε το κόμικ σας ζωντανά στην τάξη.

π.χ.

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Το τρίτο φύλλο εργασίας αφορά στη σύνταξη ενός εννοιολογικού χάρτη (χρήση bubbl.us) και η συμπλήρωση αυτού από τους μαθητές είναι βοηθητική δραστηριότητα της διδασκαλίας για την εμπέδωση του μαθήματος και την ανακεφαλαίωση αυτού.

Οι μαθητές αξιολογούνται εφ' όλης της ύλης της ενότητας που διδάχθηκαν στο σενάριο αυτό συγκεντρωτικά, ενώ καλούνται να καταγράψουν στα αντίστοιχα «κουτάκια» του χάρτη τις ποικίλες μορφές της γλώσσας σχεδόν μονολεκτικά. Το ψηφιακό περιβάλλον κινητοποιεί όλους τους μαθητές στη μάθηση μετατρέποντάς την από μετωπική σε διερευνητική.

Ο ρόλος της εκπαιδεύτριας είναι καθοδηγητικός. Παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του φύλλου εργασίας από τους εκπροσώπους των ομάδων και η διδασκαλία αξιολογείται αυτόματα από το βαθμό κατανόησης της συγκεκριμένης ενότητας, όπως αυτή διαφαίνεται από το σύνολο των σωστών απαντήσεων των μαθητών.

Στη συνέχεια καλούνται να επισκεφθούν τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις:

<http://www.youtube.com/watch?v=BhIO27nQ96g>

<http://www.edutv.gr/>,

<http://www.ime.gr/chronos/06/gr/politics/index101.html>

και

<http://el.wikipedia.org/> αναζητώντας τον όρο Πρωτέας. Τους ζητείτε να

δημιουργήσουν μια παρουσίαση (ppt) με θέμα τον αρχαίο ελληνικό μύθο που πλέκεται γύρω από το όνομα αυτού και τη σύνδεσή του με τη συνυποδηλωτική έννοια της φράσης του τίτλου του σεναρίου διδασκαλίας: «Η πρωτεϊκή μορφή της γλώσσας».

Θα παροτρυνθούν να εμπλουτίσουν τις διαφάνειες με εικόνες από τη μυθολογία που αφορά στη πολυμορφική υπόσταση του Πρωτέα.

Τέλος, θα κληθούν να δημιουργήσουν σε έγγραφο ΠΕΚ ένα κείμενο 100 περίπου λέξεων (μιας παραγράφου), στο οποίο θα καταγράψουν εξατομικευμένα τον τελικό προβληματισμό τους γύρω από την έννοια της πολυμορφίας της γλώσσας. Προαιρετικός κρίνεται ο εμπλουτισμός του κειμένου αυτού με εικόνες που θα αναζητήσουν στη μηχανή αναζήτησης Google./Εικόνες.

3^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

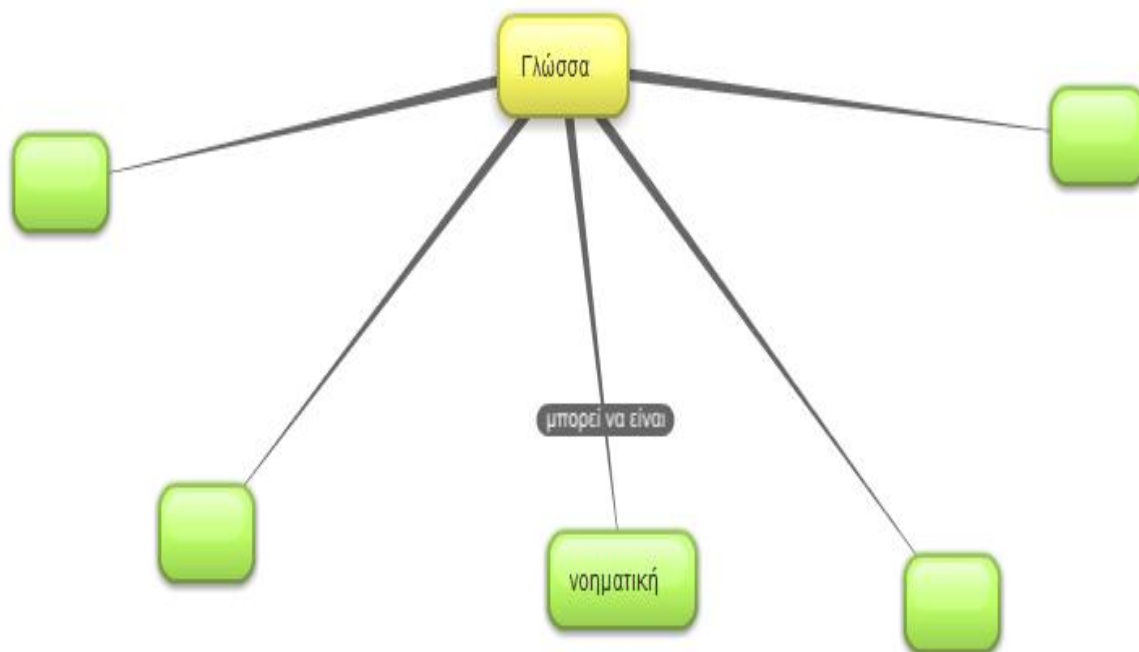
Ανά δυάδες χρησιμοποιήστε από έναν υπολογιστή της τάξης μας για να φτιάξετε τον εννοιολογικό χάρτη του μαθήματος στο bubble.us. με θέμα: «Οι ποικίλες μορφές της γλώσσας»

Ακολουθήστε τα εξής βήματα:

Α) Για την εγγραφή σας χρησιμοποιήστε το gmail σας.

Β) Ακολουθώντας το παρακάτω παράδειγμα μπορείτε να συμπληρώσετε όσα περισσότερα «κουτάκια» μπορείτε να σκεφτείτε για την πρωτεύική μορφή της γλώσσας.

Γ) Παρουσιάστε τα αποτελέσματα της εργασίας σας στην ολομέλεια της τάξης.

Δ) Επισκεφθείτε τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις

<http://www.youtube.com/watch?v=BhIO27nQ96g> <http://www.edutv.gr/>,

<http://www.ime.gr/chronos/06/gr/politics/index101.html> και

<http://el.wikipedia.org/> και αναζητήστε τον όρο Πρωτέας. Δημιουργήστε μία παρουσίαση (ppt) για τον αρχαίο ελληνικό μύθο που πλέκεται γύρω από αυτόν.

Ε) Δημιουργήστε σε ένα έγγραφο ΠΕΚ το δικό σας κείμενο (100 λέξεων) γύρω από την έννοια της πολυμορφίας της γλώσσας. Εμπλουτίστε τις διαφάνειες και το κείμενο με εικόνες που θα αναζητήσετε στη μηχανή αναζήτησης Google./ εικόνες.

16. ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ-ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

Το συγκεκριμένο σενάριο διδασκαλίας τεσσάρων διδακτικών ωρών θα μπορούσε να επεκταθεί σε project, μια και το θέμα του είναι ενδιαφέρον γιατί αφορά άμεσα τους ίδιους τους νέους και τις διαπροσωπικές και κοινωνικές τους σχέσεις με τους μεγαλύτερους ηλικιακά ανθρώπους γύρω τους. Οι μαθητές μεταξύ του αστείου και του προβληματισμού συμμετείχαν ενεργά και ομαδοσυνεργατικά μέσα στην τάξη με στραμμένο το ενδιαφέρον τους στη δύναμη του λόγου (λογικής) ως αμφίδρομης σχέσης σκέψης και γλώσσας.

Η χρήση των ΤΠΕ στάθηκε πολύτιμη για την διαδραστική αναζήτηση έγκυρων και έγκαιρων πληροφοριών καθιστώντας το μάθημα ζωντανό και τους μαθητές συμμετοχικούς στη διεξαγωγή του. Η αμεσότητα στο ερέθισμα-αντίδραση διαφάνηκε μέσα από την κινητοποίηση ακόμη και των μαθητών – ακροατών ή αδιάφορων μαθητών. Οι κειμενικές πολυτροπικές πραγματώσεις διάνθισαν τη διδασκαλία καταρρίπτοντας το μοντέλο του παραδοσιακού από καθ' έδρας διδασκάλου και του πληκτικού έως δύσπεπτου μαθήματος.

Από την άλλη πλευρά, θα μπορούσε να υπογραμμισθεί η ιδιαίτερη βαρύτητα που έχει για τη διεξαγωγή του η τεχνογνωσία δασκάλου και μαθητών προκειμένου να αποφευχθεί ο ψηφιακός και αντίστοιχα ο διδακτικός θόρυβος. Το εν λόγω σενάριο δεν απέφυγε τον κίνδυνο αυτό, γι' αυτό το λόγο θεωρώ που θα μπορούσε να επεκταθεί χρονικά ή να χαρακτηριστεί ως project α' τετραμήνου.

17. ΧΡΗΣΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

α) Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological Pedagogical Content Knowledge: A new framework for teacher knowledge . *Teachers College Record* 108 (6), 1017-1054).

β) http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.3ancient_greek_polkas_touloumis_0.pdf

γ) Ψηφιακό Σχολείο

<http://digitalschool.minedu.gov.gr/>

δ) Πύλη για την Ελληνική γλώσσα

<http://www.greek-language.gr/greekLang/index.html>

ε) Κόμβος για την υποστήριξη των διδασκόντων την ελληνική γλώσσα

<http://www.komvos.edu.gr/>

στ) Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού

<http://www.ime.gr/fhw/>

<http://www.ime.gr/chronos/>

<http://www.youtube.com/watch?v=BhIO27nQ96g>,

<http://el.wikipedia.org/>

<http://www.edutv.gr/>

<http://olympia.gr>

18. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

α) Τσολάκης Χ., Αδαλόγλου Κ., Αυδή Α., Λόππα Ε., Τάνης Δ. Έκφραση-Έκθεση για το Ενιαίο Λύκειο, Α΄ τεύχος, Αθήνα, 2005.

β) Μπαμπινιώτης Γ., Ελληνική Γλώσσα: Η Συμβολή της σε Βασικές Έννοιες του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού. **Στο** Ανιχνεύοντας το Σήμερα, Προετοιμάζουμε το Αύριο. Πολυθεματικό Βιβλίο για την Ευέλικτη Ζώνη Καινοτόμων Δράσεων. Αθήνα, 2004.

γ) Μπαμπινιώτης Γ., Η έννοια της κακοποίησης της Γλώσσας. ΤΟ ΒΗΜΑ, 29/07/2001.

δ) Καργάκος Σ., Αλαλία, Gutenberg, Αθήνα, 2005.